

Vriendenmagazine

JAARGANG 25 • NUMMER 1 • MEI 2019

Chantal Orth: "Ideëel en commercieel, gaat dat wel samen?"

1
2019

Van het bestuur

Ideaal en ideëel

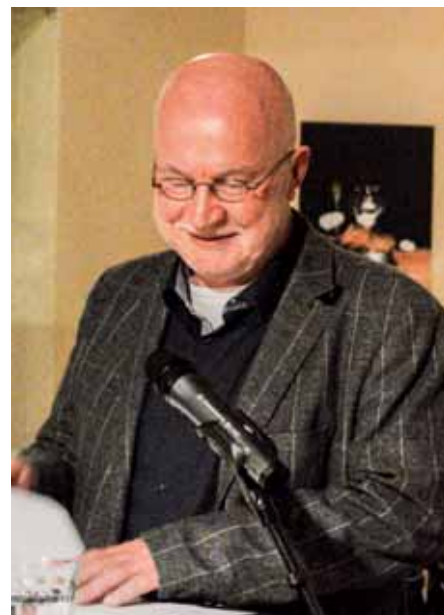
Frederik van Eeden en de zijnen kozen in 1916 bewust voor de bossen bij Leusden als locatie voor de ISVW. Een lommerrijke omgeving inspireert tot persoonlijke reflectie en bezinning op maatschappelijke vraagstukken. De idealen die de ISVW van meet af aan koesterde, zijn lange tijd door de overheid financieel gesteund. Maar tegen het einde van de vorige eeuw kwam daar een einde aan. Musea, orkesten, theaters en andere culturele instellingen moesten zichzelf gaan bedruipen. Zo ook de ISVW. Om van filosofie op dit prachtige landgoed te kunnen blijven genieten, werd het door-deweeks ter beschikking gesteld aan bedrijven en organisaties voor hun grote managementbijeenkomsten.

Conferentieoord, hotel en restaurant werden uitgebreid en verbeterd. Als Vrienden waren we ten nauwste bij deze ontwikkelingen betrokken en hebben daar financieel ook stevig aan bijgedragen. We zijn blij dat de ISVW nu zo goed draait. Tegelijkertijd zijn we ook alert. Blijft het ideële karakter voldoende behouden, krijgt de filosofie voldoende aandacht? In dit Vriendenmagazine beantwoordt Chantal Orth als algemeen directeur deze vraag met een overtuigend ja. Het aantal filosofiecurssussen is de afgelopen tien jaar bijna verviervoudigd. We hebben een Filosofenpad en een Vriendenbos gekregen en de hotelkamers zijn naar filosofen vernoemd. Als Vrienden voegen we daar sinds enkele jaren de drukbezochte Filosofische Cafés en een Filosofische Wandeling aan toe. Dat zijn laagdrempelige activiteiten die het ideële karakter versterken. Dankzij een legaat gaan we ons als Vrienden ook hard maken voor een internationaal op diversiteit gericht evenement en willen we twintigers aan ons binden met een zomerschool. Heeft u suggesties of wilt u meehelpen: laat het weten!

Vriendendag en afscheid Erno

Erno Eskens heeft als programma-directeur van het Cursusinstituut en de uitgeverij veel bijgedragen aan de groei. Helaas gaat hij ons verlaten om leiding te gaan geven aan het filosofie- en geschiedenisfonds van uitgeverij Boom. Marthe Kerkwijk en Florian Jacobs, voor veel Vrienden inmiddels goede bekenden, nemen zijn taken over. Op de Vriendendag op zondag 23 juni nemen we afscheid van Erno. Hoe kunnen we dit beter dan met een afscheidsworkshop door Erno zelf! In de ochtend hebben we onze jaarlijkse algemene ledenvergadering. Florian en Marthe zullen dan ook over hun plannen vertellen. 's Middags is er een aantal boeiende workshops gegeven door Vrienden zelf met aan het einde het afscheid van Erno. Als bestuur hopen we velen van u dan te zien!

Peter Jurgens, *voorzitter*

Filosofisch café: oefenen in levenskunst

Op 17 Februari verzorgde Dick Kleinlugtenbelt in ons Filosofisch café een inleiding over levenskunst. Aanleiding was de uitgave van zijn nieuwste boek 'Moderne levenskunsten, de mens en de kunst van het leven'. Kleinlugtenbelt beschrijft in zijn boek tien levenskunsten die onze levensvragen kunnen vergemakkelijken. Na een korte inleiding gingen de 45 deelnemers direct met enkele voorbeelden uit Dicks boek aan de slag.

Ideëel en commercieel, gaat dat wel samen?

Door Chantal Orth

De Internationale School voor Wijsbegeerte streeft na ruim 100 jaar nog steeds nagenoeg dezelfde doelstelling na: 'De ISVW heeft ten doel het (nagenoeg) uitsluitend zonder winst-oogmerk beoefenen van filosofie en daardoor bijdragen aan de kwaliteit van het persoonlijk en maatschappelijk leven en het verdiepen van levens- en wereldbeschouwing, en voorts al hetgeen daar rechtstreeks of zijdelings mee verband houdt, of daartoe bevorderlijk is of kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord en in het algemeen belang.' (oprichtingsakte 13 februari 1916)

Het grootste verschil met tegenwoordig is de manier waarop de ISVW de middelen ter beschikking heeft om deze doelstelling ook daadwerkelijk na te streven.

Steeds minder subsidie

De ISVW is in 1916 opgericht met middelen van particulieren. Daarna subsidieerde de overheid jaarlijks de ISVW, want de wijze waarop de ISVW filosofiebeoefening vorm geeft, levert volgens het Rijk een bijdrage aan het welzijn van de bevolking. In de hoogtijdagen bedroeg deze subsidie 1 miljoen gulden per jaar die moeiteloos aan een aantal filosofieprogramma's per jaar uitgegeven werd. Naast deze subsidie heeft de Vereniging van Vrienden van de ISVW ook waar mogelijk bijgestaan.

Aan de continuïteit van de subsidie dreigde meermaals een einde te komen. In de praktijk werd het subsidiebedrag jaarlijks steeds minder. Inmiddels heeft de overheid haar handen geheel afgetrokken van organisaties zoals de Internationale School voor Wijsbegeerte en dient ook de ISVW haar eigen broek op te houden. Gelukkig hebben we in de jaren tachtig de dreiging dat de subsidie zou komen te vervallen serieus genomen door een

Chantal Orth (49) is algemeen directeur van de Internationale School voor Wijsbegeerte. Ze is sinds 2001 in dienst. Zij is begonnen als food & beverage manager, na een aantal jaren heeft ze de functie van hotelmanager op zich genomen en vanaf 2010 is ze directeur van de ISVW.

alternatief verdienmodel te bedenken en dat ook uit te voeren.

Verdienmodel

Met de laatste financiële middelen werden er in 1987 zestig eenpersoons hotelkamers gebouwd, zodat ISVW zich als een serieus conferentieoord op de markt kan profileren. De bestaande ruimten werden geschikt gemaakt om deze in combinatie met hotelkamers aan commerciële bedrijven en overheidinstellingen voor (meerdaagse) vergaderingen en trainin-

gen te verhuren. Zo werd halverwege de jaren tachtig Hotel-Conferentieoord De Queeste in gebruik genomen.

Zoals tegenwoordig nog steeds het geval is, werden de filosofiecurssussen zoveel mogelijk in de weekenden en vakantieperiodes aangeboden, op de doordeweekse dagen werden de ruimten voor trainingdoeleinden verhuurd aan derden. Ging het vroeger om ongeveer 25 cursusweekenden per jaar, de afgelopen decennia groeide dat aantal fors en wordt bijna ieder weekend gevuld met cursussen. Waar voorheen alleen de zomerweken voor de

filosofieweken benut werden, worden tegenwoordig ook alle schoolvakanties gebruikt om cursussen te organiseren. De oprichting van De Queeste had het beoogde effect. Er werden voldoende inkomsten gegenereerd om de filosofie-cursussen te bekostigen, wat hard nodig was, omdat de subsidie ieder jaar minder werd en in 2008 zelfs in haar geheel werd beëindigd. Om te voorkomen dat het bedrijfsleven zou afhaken en zijn activiteiten elders zou onderbrengen, werd in de loop der jaren het Conferentieoord uitgebreid en gemoderniseerd, zodat het verdienmodel van de ISWW niet in gevaar zou komen. Om die reden is vanaf 2009 serieus geïnvesteerd in nieuwe kamers om de accommodatie geschikt te houden voor de doelgroepen die voor de ISWW interessant zijn.

Crisis overleefd

De economische crisis van 2010 had direct gevolgen voor de omzet van het conferentieoord en daardoor ook voor het Cursusinstituut dat op minder financiële ondersteuning kon rekenen. Maar tot onze verrassing nam tijdens de crisisjaren het aantal cursussen en cursisten juist toe en ook de nieuwe uitgeverij van de ISWW compenseerde een deel van het finan-

ciële verlies. De rode cijfers werden zo nog een beetje in toom gehouden. Ook de ruime reserves die de ISWW had opgebouwd, en de financiële ondersteuning van de Vrienden zorgden ervoor dat de ISWW de crisis heeft doorstaan.

Het beleid dat de ISWW in de jaren tachtig had ingezet, wierp zijn vruchten af. Was er geen begin met een ander verdienmodel gemaakt en waren er geen nieuwe en moderne kamers ingericht, dan had de ISWW haar 100-jarig bestaan in 2016 niet meer kunnen meemaken en had ze alle pogingen de doelstelling die in 1916 geformuleerd waren, gedwongen moeten staken.

Duurzaam en uniek

Inmiddels is de crisis achter de rug en floreert de ISWW. Bedrijfsleven en overheid maken weer volop gebruik van onze accommodatie. Onze gasten waarderen de kwaliteit die ISWW biedt, en sympathiseren met het karakter en de doelstelling van de ISWW. Ze vinden het bijzonder om aan de bevordering van de filosofiebeoefening in Nederland bij te dragen. Uiteraard is er behoorlijk wat in te halen om nieuwe reserves op te bouwen, maar daar wordt hard aan gewerkt. We zien de toekomst in ieder geval met vertrouwen tegemoet.

Eigenlijk zou iedere bezoeker van de ISWW bij het betreden van het terrein even stil moeten staan bij het unieke karakter van de ISWW. Na ruim 100 jaar is de ISWW in haar beleid nog steeds trouw aan haar ideële doelstelling. In een snel veranderende wereld is een dergelijk consistent beleid heel bijzonder. Dat beleid is gepaard gegaan met een groei van de organisatie en zorg voor het landgoed. We genereren de middelen om ons beleid ook uit te voeren.

Filosofie eerst

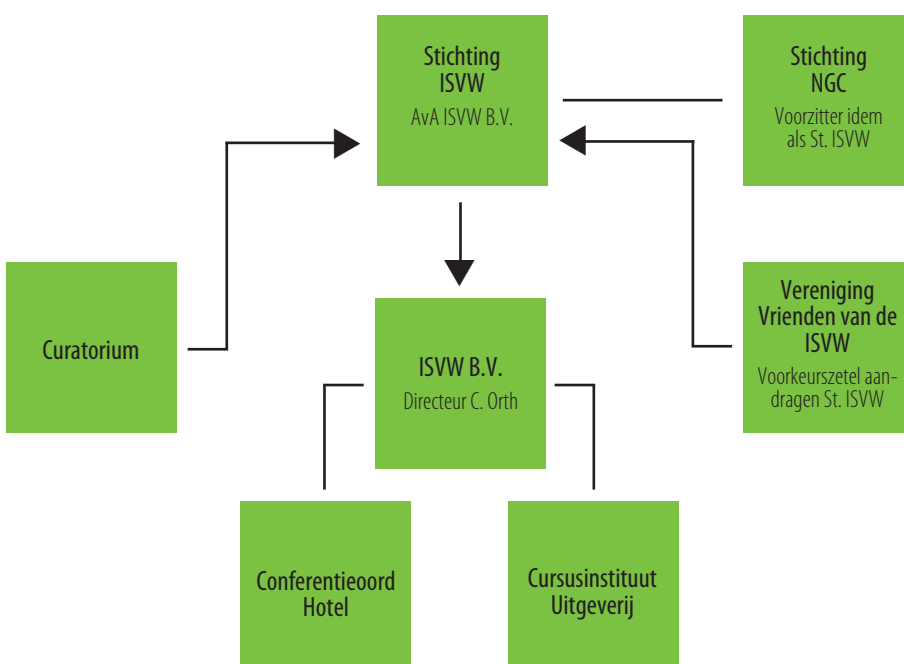
Er wordt nog wel eens opgemerkt dat de ISWW steeds 'commerciëler' wordt. Maar onze prioriteit is nog steeds de filosofie. Er worden dan ook veel meer cursussen en opleidingen aangeboden dan ooit tevoren. Zo hadden we 10 jaar geleden 42 cursussen per jaar, tegenwoordig zijn dat er 160 (!). 10 jaar geleden werden de cursussen bezocht door een kleine 1300 deelnemers die ruim 1900 nachten bij ons doorbrachten, tegenwoordig zijn dat ruim 2800 deelnemers met ruim 3400 nachten. 10 jaar geleden werd er gemiddeld € 160,- per deelnemer besteed bij het hotel, tegenwoordig is dat gemiddeld € 154,-. 10 jaar geleden was het hotel 16 weekenden per jaar voor de cursussen geopend, tegenwoordig zijn dat er 38.

Ideaal

Ook horen we weleens dat onze cursussen best prijzig zijn. Natuurlijk is rond de € 1000,- voor een filosofieweek best een bedrag, maar als je ziet wat je er voor terugkrijgt, biedt ISWW wel waar voor haar geld. Een week bevat gemiddeld 27 contacturen met de docent, dat betekent dat de cursist gemiddeld € 20,- per uur voor filosofieonderwijs betaalt; daar is een half uur vioolles voor te volgen. En dan natuurlijk nog de gehele verzorging en de goede nachtrust die geboden wordt. Het feit dat de ISWW vooral meerdaagse cursussen inclusief verblijf aanbiedt, maakt het verblijf natuurlijk prijziger in verhouding met andere onderwijsinstellingen die dat niet doen.

Om met de beginvraag te eindigen: ideëel en commercieel, gaat dat wel samen? Het móet samen, maar alleen noemen wij het liever 'Ideëel en Ideaal'.

Organogram

“De boog is een regenboog”

Door Anne-lies Besemer

Jac Rongen coacht en filosofeert met boogschieten en verzorgt al jaren trainingen voor de ISVW. Anne-lies Besemer is een enthousiast oud-cursiste en interviewt hem. “We moeten de boog spannen opdat onze persoon in zeven kleuren kan schitteren!” (Chozen-Ji)

De ISVW stelt jou een prachtige plek beschikbaar om te schieten. Wat betekent die plek voor jou?

“Het is mijn thuisbasis waar ik al lang samenwerk met bijvoorbeeld de filosofen Jan Flameling en, in het verleden, Hans Bolten. Zo’n stabiele plek geeft mij en de mensen die langskomen de ruimte om te ontwikkelen. Ik kom er minstens één keer per week en zie alle seizoenen in een rustige tijdspassing voorbijkomen. Daarmee geeft de plek een heel lang tijdrítme aan. Tegelijkertijd is het een omgeving vol

leven en beweging waar je zintuigen meteen geraakt worden. Geuren, geluiden, lichtval, kleuren, de kou of de regen - want ik schiet onder alle weersomstandigheden - ze geven een waaier aan zintuiglijke prikkels, bewust en onbewust.”

“Uit respect voor de plek vertel ik nieuwkomers ook altijd iets over de ontstaansgeschiedenis van de ISVW en met name over Frederik van Eeden. Hoe hij het ideaal koesterde om te filosoferen in plaats van te vechten en de ISVW zag als een oord voor persoonlijke ontwikkeling. Mijn coachklanten zijn daar altijd van onder de indruk.”

“Het valt me op dat terwijl ik met mensen naar de plek loop waar we gaan schieten, hun lijf soms al lijkt te weten dat het kan ontspannen, alsof het innerlijk kind uitgenodigd wordt om te spelen. Omdat de natuur van zichzelf betekenisvrij is, laat de plek voor verschillende mensen ruimte voor diverse betekenissen. Ik ben daar al-

tijd nieuwsgierig naar en probeer dat ook met anderen te doen ... door naar het niks te gaan ... ook in tijd ... Met boogschieten kun je daar heel dichtbij komen, en op weg ernaar toe, laat je veel context achter. Dat maakt ruimte voor nieuw denken.”

Fronsen mensen weleens als ze jou daar zien boogschieten? De ISVW is toch vooral een plek van het denken?

“Samenwerken met academisch filosofen ervaar ik altijd als heel natuurlijk en wederzijds aanvullend. Denken begint in de westerse traditie bij het hoofd, het conceptueel denken is abstract, categoriseert en dat is heel valide. Maar het is maar een van de mogelijke ingangen. Een andere ingang zit bij het lijfelijk doen en ervaren. Ook de voortdurende herhaling van het betekenisvrij bewegen met de pijl en de boog gaat op een gegeven moment iets met je denken doen. Er begint iets, daar ontstaat iets uit en als schutter, bezig in

een schot, kun je opeens tegen de vraag aanlopen hoe, waar en wanneer dat schot nou precies begint, waar het in iets anders overgaat. En dan ben je ineens op een heel andere manier bezig met 'Sein und Zeit'. Anders, maar ook valide. Kostbaar is immers de wijsheid die door ervaring verkregen wordt."

*'Op een steen gehurkt
kijk ik naar de herfstwolken
vrij van gedachten'*
(K.Shinbu)

"En er is nog iets anders. De westerse filosofie denkt vooral in woorden, maar vlak het preverbale niet uit. Als je dat insluit, doe je zoveel meer recht aan de complexiteit van het denken. Ik voel me dan ook zeer thuis bij Wittgenstein als hij zegt: "Waarover men niet kan spreken, daarover moet men zwijgen". Dat laat namelijk nog steeds ruimte om woordloos te ervaren en te denken. Maakt daar misschien wel meer ruimte voor."

Je schiet ook met asielzoekers en veteranen.

"Het is een dienstbaarheid aan mensen die letterlijk of mentaal een grens zijn overgegaan, beschadigd zijn geraakt, die de ongerijmdheid van twee of meer werelden met elkaar moeten verbinden en zien te integreren. Voor mijn gevoel sluit dat werk ook mooi aan bij waar de ISVW ooit voor is opgezet. Als ze schieten, ga ik naast ze staan en neem hun bewegingen waar. Zodra ze het me toestaan, word ik met hen nieuwsgierig naar wat het lijf daarmee wil vertellen. Dan werken we met 'de tekst' die de ervaringen in hun lijf geschreven hebben."

15-19 juli begeleiden Jan Flameling en Jac Rongen op de ISVW de Summerschool **Halte nu op de lijn Oost-West** (<https://isvw.nl/activiteit/halte-nu/>), over Filosofie in Oost en West, de kunst van het boogschieten en het haiku schrijven.

Elke maandag, en op afspraak schiet Jac op de ISVW. Kijk voor informatie op www.rongen.com

VERENIGING
VRIENDEN

ISVW.NL

Vriendendag en Algemene Ledenvergadering

Op zondag 23 juni houden we onze jaarlijkse Vriendendag. De ochtend besteden we aan de jaarlijkse algemene ledenvergadering. Daarbij komen jaarverslagen, jaarprogramma en begroting ter sprake. Daarna nemen Marthe Kerkwijk en Florian Jacobs ons mee in hun dromen en plannen voor het Cursusinstituut en de uitgeverij.

Na de lunch en een boswandeling is er 's middags een aantal boeiende en uiteenlopende workshops door Vrienden zelf. Het verbaast ons elke weer met hoeveel enthousiasme en professionaliteit leden met uiteenlopende filosofische (of aan filosofiegerelateerde) thema's bezig zijn. We hebben een paar van hen gevraagd in workshops van drie kwartier hun inzichten te delen en met elkaar te verrijken. Ook andere leden nodigen we bij deze uit zich te melden als ze een workshop willen verzorgen over een onderwerp dat hen na aan het hart ligt.

We sluiten de middag af met de afscheidswerkshop van Erno Eskens die de ISVW verruilt voor een prachtige functie als uitgever van het filosofie- en geschiedenisfonds van Boom Uitgevers. Tijdens de aansluitende borrel is er alle gelegenheid hem ook persoonlijk te spreken.

De uitnodiging voor de Vriendendag en de ALV met details van het programma en agenda wordt in mei rondgestuurd. De agenda van de ledenvergadering (start om 11.00 uur) ziet er als volgt uit:

1. Opening en mededelingen
2. Verslag ALV 17 juni 2018
3. Jaarverslag 2018
4. Jaarrekening 2018
5. Decharge bestuur over 2018
6. Jaarprogramma 2020
7. Begroting 2020
8. Fiscale status en belastingvrije giften
9. Wervingsbeleid
10. Cursusprogramma en uitgeverij: dromen en plannen met Marthe Kerkwijk en Florian Jacobs
11. Rondvraag en sluiting.

Het ISWW Vriendenjaar 2018 in 12 memorabele punten

Als Vrienden kunnen we terugkijken op een goed jaar, met geslaagde ledenactiviteiten en een aantal positieve ontwikkelingen. In dit compacte jaarverslag beperken we ons tot de vier thema's uit ons jaarprogramma, aangevuld met de samenstelling en vergaderfrequentie van het bestuur

Vriendenactiviteiten

- 1 We organiseerden in 2018 zes Filosofische Cafés, een Vriendenexcursie en een Vriendendag. Gemiddeld trok een café 63 bezoekers. Vooral de belangstelling voor de lezing van Bert Keizer was groot. Hier namen ruim 100 Vrienden aan deel.
- 2 Naast elk Filosofisch Café verzorgde Brenda Raa het Kids-Café. Gemiddeld waren er 8 kinderen van 6 - 12 jaar.
- 3 We nodigden Vrienden uit om ook zelf Vriendenactiviteiten te organiseren, met als resultaat een workshop Tekenen op de Vriendendag en aanmeldingen voor de zeepkist-sessie van januari 2019.
- 4 De filosofische wandeling in Leiden liep met 75 deelnemers helemaal vol. Erno, Marthe en Florian van de ISWW leidden ons langs de Leidse grachten en wezen ons op de panden waar ooit befaamde filosofen gewoond en gewerkt hebben.

Inkomsten en schenkingen aan de ISWW

- 5 Vrienden doneerden in natura het fantastische aantal van 100 bomen voor het Vriendenbos. Voorafgaand aan het Filosofische Café in november plantte Vriendin Joke van Zijl de eerste boom. De overige bomen zijn in de weken daarna geplant. Alle bomen kregen een nummer, zodat Vrienden de door hun geschonken boom op het landgoed kunnen vinden.
- 6 De veranderde voorwaarden voor

de Gold Card hadden relatief weinig effect op het aantal GC-houders. In het afgelopen jaar schaften 41 Vrienden de Gold Card aan om met korting van ISWW-cursussen te kunnen genieten.

- 7 In 2018 hebben de Vrienden een legaat ontvangen. In 2017 ontvingen wij eveneens een legaat waardoor ISWW de mogelijkheid heeft om internationaal bekende sprekers uit te nodigen voor het Kitty van der Vliet Diversity Event dat ISWW vanaf voorjaar 2020 gaat organiseren.

Vriendenwerving

- 8 Het actief benaderen van cursisten en geïnteresseerden leidde tot een bescheiden aanwas van nieuwe leden. Helaas lag het aantal opzeggingen (overlijden, ouderdom, problemen met vervoer) hoger, waardoor het totale aantal leden op 1 januari 2019 op 804 staat. Het bestuur zet in 2019 nog sterker in op de groei van het aantal nieuwe leden en gaat hiertoe als nieuwe doelgroep ook jongeren benaderen.
- 9 Het bestuur van de Vrienden heeft een profiel opgesteld voor gastheren / -vrouwen van ISWW-cursussen en gaat in 2019 met een bescheiden pilot starten.

Communicatie vrienden

- 10 Het vernieuwde Vriendenmagazine kwam in 2019 twee keer uit. Vrienden ontvangen het magazine per mail. Daarnaast is er een papieren oplage van 250 exemplaren, die cursisten en bezoekers op een open dag mee kunnen nemen.
- 11 Uiterlijk drie weken voor een Filosofisch Café ontvangen de Vrienden de uitnodiging voor het volgende Filosofische Café. Een week daarvoor versturen we een herinneringsmail.

- 12 De Vereniging van Vrienden maakt gebruik van een eigen website, aansluitend bij de stijl van de ISWW.

Bestuur

Het bestuur kwam het afgelopen jaar zes keer bijeen. Om de lijnen met de ISWW kort te houden, vlot te kunnen samenwerken en reflecties van Vrienden op ISWW-activiteiten gemakkelijk te kunnen doorgeven, woonden Erno Eskens en Chantal Orth, de ISWW-directie, onze bestuursvergaderingen bij.

Tijdens de ALV op 17 juni wijzigde de bestuursamenstelling als volgt: penningmeester Gerard Teunissen legde om persoonlijke redenen het penningmeesterschap neer en werd opgevolgd door Rob Nagtegaal. Interim-secretaris Elly Teunissen droeg het secretariaat over aan Annemarie Sijens. Gerard Geerlings trad als zesde bestuurslid toe met de portefeuille interactieve communicatie met de leden. Eind 2018 was de bestuursamenstelling als volgt:

Peter Jurgens - voorzitter (2014)
Annemarie Sijens - secretaris (2018)
Rob Nagtegaal - penningmeester (2018)
Paul Troost - lid (2016)
Stefan Steenkamp - lid (2014)
Gerard Geerlings - lid (2018)

De bestuurders hadden regelmatig telefonisch en per mail contact met elkaar en met de directie van de ISWW.

Namens het bestuur Vrienden van de ISWW,

Annemarie Sijens, *secretaris*

Botsende waarden

De nieuwjaarsbijeenkomst van de Vrienden van de ISW stond in het teken van botsende waarden. Steeds vaker komen groepen mensen lijnrecht tegenover elkaar te staan. Het leidt tot heftige emoties en verbaal geweld. Zorgwekkend is bovendien de opkomst van de 'sterke man'. Hoe komen we weer met elkaar in gesprek, zodat er draagvlak ontstaat voor een gezamenlijke ontwikkeling?

Annemarie Sijens leidde het thema in en schetste de casus van de gele hesjes in Frankrijk waar een groot deel van het volk

na een aangekondigde verhoging van de brandstofaccijns lijnrecht tegenover de regering kwam te staan. Zoals een drager van een geel hesje het kernachtig formuleerde: "Zij praten over het einde van de wereld, wij over het einde van de maand". Eind vorig jaar escaleerde de situatie rap. Gaat het president Macron lukken de zaak te de-escaleren?

Na deze inleiding gingen de vijftig aanwezigen aan de hand van vragen geanimeerd met hun burens in gesprek. De onder Vrienden aanwezige kennis viel op. Zo vertelde een historicus dat dit al de vierde Franse revolutie na de Franse revolutie was. Stuk voor stuk hadden die volks-

opstanden grote impact op de rest van Europa.

Trio Encanta verzorgde vervolgens een muzikaal intermezzo. Daarna gaven de Vrienden Jannus H. Mulder, Willem van Katwijk en Gerard Groen in een pitch hun oplossingsrichting aan. Een samenvatting van het betoog vindt u in dit Vriendenmagazine.

Het vervolg op deze geslaagde bijeenkomst vond op 17 maart plaats, toen dr. Steven de Waal, voorzitter van Space Foundation, een inleiding verzorgde over de revolutie in communicatie en het effect daarvan op de democratische besluitvorming. Ook die bijeenkomst krijgt mogelijk een vervolg.

Agonisme = antagonistisme domesticeren

Door Jannes H Mulder

De Belgische politicologe en filosofe Chantal Mouffe (1943) wil conflicten hanteerbaar maken. Als agoniste wil ze botsingen niet zozeer oplossen als wel in goede banen leiden. Voor agonisten (Grieks voor strijd) spelen macht en dominantie altijd een rol, ze beschouwen het gevecht om de hegemonie als spel, meer als drama dan als een strijd op leven en dood. Agonisten willen dominantie temmen, fysiek geweld kanaliseren, wanorde in goede banen leiden en competitie ordelijk laten verlopen. Ze vinden dat het politieke van botsende waarden steeds opnieuw in overdrachtelijke zin op pijnlijke wijze tot uitdrukking moet komen. De emancipatoire strijd van arbeiders is volgens agonisten nimmer voltooid. Restanten van een strijd spelen overal en altijd weer op. Vrouwen, zwarten, jongeren, buurtbewoners, hackers en LHBT'ers, nieuwe minderheden eisen steeds ruimte in het publieke domein op. Zelfs nieuwe technologieën (robotica en artificiële intelligentie) zullen hun plaats in het theater van de macht willen innemen. Agonisten leggen het accent op het politieke en minder op dé politiek. Zij analyseren de impliciete uitoefening van macht.

Sociale bewegingen komen en gaan, kijk naar Occupy en de Arabische Lente. Hoe het de Gele Hesjes in Frankrijk vergaat, is voor de Vrienden van ISWW een bron van inspiratie. ISWW, doe programmatisch iets met agonisme als een eigentijdse denkrichting!

Symptoom van de 'warwereld' en de onmiddelijkheid

Door Gerard Groen

Mensen hebben basisbehoeften als geborgenheid, samen, veiligheid en overzicht. In de huidige complexe wereld zijn deze waarden op drift. Waar overzicht ontbreekt en sturing of van bovenaf bedachte oplossingen niet werken, raken mensen ontregeld.

En alles moet vooral onmiddellijk en snel. Waar deze 'onmiddelijkheidsgeschied' leidend is, ontstaan er steeds meer botsende waarden. Want ingewikkelde veranderingen kosten nu eenmaal tijd. Betrokkenheid vraagt ook distantie, zegt filosoof Marin Buber.

Om botsende waarden te voorkomen wens ik dat we in samenspraak zoekend onze weg gaan naar een nu nog onbekende toekomst. Het gezamenlijk belang moet leidend zijn, het gaat boven het belang van het individu. In het compromis dat daarvoor vaak nodig is, krijgt niemand volledig zijn zin, maar kan ieder met de uitkomst leven.

Dialogo, een remedie tegen conflicten

Door Willem van Katwijk

Niet naar elkaar luisteren, de ander niet zien en fel in debat gaan, zie hier drie oorzaken waardoor mensen met elkaar in conflict kunnen komen. De zogenoemde 'gele hesjes' kennen de dialoog niet en hebben nooit geleerd om te filosoferen. President Macron maakt ook een fout door in plaats van tot een nationale dialoog op te roepen, een nationaal debat te starten, wat vraagt om botsingen tussen de conflicterende partijen. Ik pleit voor een dialoog, zoals de filosofie ons die leert, als dé oplossing om patstellingen te voorkomen. Goed luisteren, argumenten uitwisselen en op waarde schatten en, indien gewenst, samen naar consensus zoeken.

De dialoog leert ons ook tolerantie en elkaar de vrijheid gunnen om anders te zijn. Wat is de rol hierin van ons filosofen? Vanaf het basisonderwijs moeten we het filosoferen stimuleren, ja, we moeten dat zelfs wereldwijd propageren. De beste propaganda is zelf het goede voorbeeld te geven. Ik daag jullie uit. Dan dragen jullie ook bij aan een humanere wereld.

Strategie en Disruptief Burgerschap: het goede filosofengesprek

Het Filosofische Café op 17 maart was gewijd aan botsende waarden en de revolutie in communicatie en democratie. Steven de Waal, oprichter van Public Space Foundation, kijkt op de website van zijn denktank terug op de eneroverende discussie.

Door Steven de Waal

Onder mijn strategische analyse van disruptief burgerschap liggen ook de wijsheid en inzichten van filosofen. Uiteraard van mijn favoriet, Aristoteles, maar ook van Elinor Ostrom en Zygmunt Bauman. De kern van mijn lezing gaat langs vier lijnen.

DigitalCivilRevolution & Permanente tribune

Er is een nieuwe technologische revolutie gaande die veel meer informatie-, kennis- en organisatiemacht aan burgers geeft en het publieke debat revolutionair verandert, dus ook de politiek en de democratie.

Er staat vanaf nu een permanente publieke tribune 'aan'. Dit 3e kanaal van, voor en door burgers, inclusief hun zelfproductie, zal gaan winnen in de agendasetting en 'battle for the eyeballs'. De politiek kan dat alleen maar volgen op straffe van gebrek aan relevantie of aandacht.

Framing van issues

En dus wordt 'framing' van issues, betekenis, strijd, ideologie het grote nieuwe politieke en publieke punt. De grote onrust die deze revolutie brengt, is dus op diep filosofisch niveau een

Voorbij de emotionele weerstand bij de oude machthebbers

mentale en ideologische onzekerheid: waar gaan we heen, kunnen onze leiders het oplossen? Alle verwijten aan populistten dat ze die onrust uitbuiten, zijn onterecht: zij hebben door hoe diep dit zit. Ze dragen zeker niet bij aan oplossingen en geven vaak de schuld aan 'anderen'. Populisme is daarom vooral een verwijt met een boemerangeffect: degenen die het gebruiken, geven aan dat ze het in elk geval zelf niet begrijpen en terug willen keren naar 'oude oplossingen' en 'business as usual'.

Civil leadership

Het grote nieuwe issue is civil leadership: betrokken, gepassioneerd voor de publieke zaak, persoonlijk en retorisch begaafd (vanwege de permanente tribune). Dat laatste is nog een hele lange weg: de bevriende bestuurlijke circuits zitten heel diep. De revolutie betekent het afkicken van de overheid als centrum van alles wat publiek en maatschappelijk is. Ontkenning en verontwaardiging vanuit oude zekerheden herken ik uit de reacties van veel bestuurders in het bedrijfsleven zo'n 5 jaar geleden op de daar toen opkomende disruptie.

Strategische analyse

Dat is de belangrijkste reden voor mijn laatste boek 'Civil Leadership as the Future of Leadership': we kunnen democratie, publieke sfeer en burgerschap te midden van de technologische revolutie alleen redden als de zittende publiek verantwoordelijke bestuurders beter en tijdiger reageren dan deze bestuurders in de markt. Tot nu toe zie ik daar niet veel hoopgevende signalen van. Al zag ik ook bij de filosofen dat het gesprek toenemend gaat over mogelijke 'oplossingen', de richtingen voor de beste reactie en dus acceptatie van mijn strategische analyse.

Van het bestuur

Stef Rietbergen, nieuw bestuurslid

Graag stel ik me voor als nieuw bestuurslid van de Stichting ISWW, voorgedragen door het bestuur van de Vrienden. Ik voel me vereerd dat ik de komende jaren een bijdrage mag leveren aan de doelstellingen van de ISWW. En dan niet zozeer vanwege mijn grote kennis op filosofisch gebied - ik zie mezelf vooral als 'grasduiner' in de filosofie -, maar meer vanuit mijn achtergrond en ervaring als econoom, manager, marketeer en kenner van merk-reclame en veranderingsprocessen.

Na mijn jeugd in Limburg studeerde ik Economie in Amsterdam. Mijn eerste baan was bij een reclamebureau. Hoewel ik daar maar kort gewerkt heb, heb ik er wel mijn voorliefde voor het maken van effectieve en opvallende reclame aan overgehouden. Daarna meer dan tien jaar bij NS in diverse commerciële functies gewerkt. Mede verantwoordelijk geweest voor de herlancering van de Tienertoer en de introductie van de Railrunner, de Jon-

gerenkaart en Dalurenkaart. Na een kort uitstapje bij Transavia ben ik uiteindelijk terecht gekomen in de krantenwereld. Achtereenvolgens was ik uitgever bij Trouw, NRC Handelsblad en de Gelderlander. Bij Trouw in 1999 nauw betrokken geweest bij de introductie van het dagelijkse katern de Verdieping, de start van de pagina Religie en Filosofie en de reclame-campagne 'Trouw, misschien wel de beste krant van Nederland'. Bij Trouw heeft mijn belangstelling voor filosofie zich verder ontwikkeld.

In dit kader is het ook aardig te vermelden dat mijn echtgenote een volle nicht van René Gude is. Toen ik eind 2013 stopte als uitgever van de Gelderlander heb ik op verzoek van René een tijdje meegelopen bij het Cursusinstituut en de uitgeverij van de ISWW. Daar werd mijn belangstelling voor de filosofie verder aangewakkerd. Ook volgde ik in die tijd de ISWW-cursussen Kopstukken en Evolutiefilosofie. Nu probeer ik vooral via het lezen van boeken, kranten en tijdschriften mijn kennis van filosofie te vergroten. Ook zit ik in een filosofieclubje. We komen periodiek bij elkaar om van gedachten te wisselen over filosofische onderwerpen.

U zult begrijpen dat ik niet lang hoefde na te denken om te reageren op de vacature van bestuurslid. René Gude is er helaas niet meer, maar ik zal mijn best doen om in zijn geest mee te denken over de toekomst van de filosofie en de rol die de ISWW daarin kan blijven spelen. Ik hoop u graag een keer te ontmoeten bij een van de vele activiteiten van de ISWW.

7 juni 2019: ISWW Pubquiz

De ISWW organiseert 7 juni van 18:00 tot 22:00 uur een filosofische pubquiz. In beeld, geluid en tekst laten we in teams onze hersenen over allerlei filosofen, filosofische stromingen en perioden kraken.

Eerste prijs: een gratis overnachting op het Landgoed ISWW, inclusief dinerbon en een mooi boekenpakket voor ieder teamlid.

Tweede prijs: een Vriendenpakket, inclusief een filosofiebon, gratis toegang tot een filosofisch café van de Vrienden en een fles wijn voor ieder teamlid, aangeboden door de Vrienden van de ISWW.

Derde prijs: een vrijkaartje voor het Waanzin Festival, aangeboden door Filosofie Magazine.

Uw programmamanager Marthe Kerkwijk leidt de avond in goede banen, terwijl prof. Frans Jacobs en uitgever Florian Jacobs de jury voorzitten.

Informatie en aanmelden <https://isww.nl/activiteit/isww-pubquiz-7-juni-2019/>

ISWW Vrijdagavondsalon

Wat doet u op een saai vrijdagavond? Doorbreek de sleur en doe eens iets anders met uw late uurtjes. Combineer een inspirerende avond met goed gezelschap. Kom naar de ISWW Vrijdagavondsalon.

Na een voedzame maaltijd bespreekt u met een deskundige de actualiteit op het gebied van wetenschap, innovatie, politiek of kunst en literatuur onder het genot van een hapje en een drankje en het goede gezelschap van gelijkgestemden. Zoals u van de ISWW gewend bent, staat hierbij de filosofische benadering centraal: kritische vraagstelling, een open houding en onderzoek van de eigen aannames.

Wanneer? Houd facebook en/of uw e-mail in de gaten
Deelname: Inclusief diner € 59,90, exclusief diner € 25,-
Voor overnachtingsmogelijkheden neem contact op met info@isww.nl of 033-4650700

Coördinatoren leesgroepen

U hoeft echt geen beroepsfilosoof te zijn om mee te kunnen doen in een leesgroep van de Vrienden. Juist in groepsverband, met mensen met een verschillend filosofisch kennis- en ervaringsniveau, kunt u veel van elkaar leren. Sommige groepen nodigen af en toe een deskundige uit om een boek in te leiden en de discussie op gang te brengen.

Zou u zich graag bij een leesgroep willen aansluiten, kijk dan in het overzicht van de leesgroepen om contact op te nemen met een groep in uw omgeving. (Succes is overigens niet gegarandeerd: de leesgroepen bepalen zelf hun grootte en kunnen volledig bezet zijn.) Start of beëindigt u een leesgroep of zijn de gegevens gewijzigd, stuurt u dan een e-mail aan paul.troost@planet.nl.

Almere

Ellie Teunissen
Fellinilaan 130
1325 VP Almere
(036) 5230804
ellieteunissen@hotmail.com

Amersfoort

Godfried Reuser
Valkestraat 13
3811 KC Amersfoort
(033) 463 42 94
06 51 94 10 51
greuser33@gmail.com

Amersfoort

Lamprose-Smilde
(033) 456 61 32
l.smilde@kpnmail.nl

Amersfoort e.o.

Maartje van Harderveld
Stuurboord 12
3823 TA Amersfoort
(033) 455 97 71
06 20541841
mvanharderveld@hotmail.com

Amsterdam e.o.

Robbert Mahler
Reijgershof 2
1191 CS Ouderkerk a/d Amstel
(020) 496 85 85
robbert@mahleraandeamstel.nl

Wageningen

Sjoerd Hoornstra
Veldheimweg 2,
6871 CD Renkum
jshoornstra@gmail.com

Haaglanden

Ernst van Beemen
Hofvliet 31,
2251 TH Voorschoten
(071) 561 79 71
06 19 83 30 11
ekbeemen@xs4all.nl

Haaglanden

Josien Hof
Beerze 91
3068 GC Rotterdam
(010) 4554119/06-12134683
josienhofs1@gmail.com

Haaglanden

Angelique Schreuder
Laan van Clingendael 113
2597 CC Den Haag
(070) 406 76 79
06 30 95 90 23
aem.schreuder@planet.nl

Noord Brabant 1 (Oss/Uden)

Hans Tromp
Heihoekstraat 1A
5345 HC Oss
(0412) 63 80 21
hans-tromp@hetnet.nl

Noord-Brabant 2

(Den Bosch/Rosmalen)
Hetty Goudswaard-ten Brink
Driebergenlaan 9
5242 AM Rosmalen
(073) 5216487
hjdetenbrink@hotmail.com

Noord-Holland Noord

Henriette Velu
Hoog en Laag 53
1851 CX Heiloo
(072) 533 16 44
henriette.velu@gmail.com

Rotterdam e.o.

Jannes H. Mulder
Westzeedijk 128E
3016 AJ Rotterdam
(010) 418 15 90
janneshmulder@gmail.com

Utrecht

Joop van Tubergen
Albertus Perkstraat 38
1217 NT Hilversum
(035) 737 04 11

Vlaardingen

Jos van der Heide
Aletta Jacobskade 166
3137 TE Vlaardingen
06 44 46 00 07
josvdheide@xs4all.nl

Zeeland

Mw. A.F.A.M. Hummelen
Herengracht 122
4331 PZ Middelburg
(0118) 63 72 90
aypma@hotmail.com

Website Vrienden

Informatie over de Vrienden en de leesgroepen vindt u op de website <http://vrienden-isvw.nl/>

Facebook

Bezoek de Vrienden op facebook onder **Vereniging Vrienden van de ISVV**

iFilosofie

Abonneer u gratis op iFilosofie, het digitale magazine van ISVV, met artikelen, interviews en recensies <http://www.ifilosofie.nl/>